

DE LETTER EN DE GEEST

Hugo Lambrechts-Augustijns

De woorden 'letter' en 'geest' herinneren aan de tegenstelling tussen de 'letter van de wet' en de 'geest van de wet'. In de rechtspraak baseren de rechters en de jury's hun beslissingen op precedënten. Dit betekent dat leden van de jury ieder geval op heel flexibele wijze moeten 'afbeelden' op voorgaande gevallen. De advocaten van beide partijen moeten pleiten voor bepaalde afbeeldingen. Zij proberen de perceptie van de juryleden zo te beïnvloeden dat de ene afbeelding de voorkeur krijgt boven de andere. Men verwacht van de jury een unanieme beslissing, zodat er in zekere zin een 'fase-overgang' of 'kristallisatie' van meningen moet plaatsvinden. De beslissing moet een vaste vorm aannemen, zodat ze niet alleen een meerderheid of zelfs consensus weerspiegelt, maar een totaliteit, een unanimititeit. Dit betekent etymologisch 'één van ziel'. In de rechtspraak kunnen de bestaande regels en wetten nooit alle mogelijke gevallen dekken. Geen enkele vaste verzameling definities van 'A' kan alle 'A's' voorzien. Het rechtssysteem berust op het idee dat mensen met een ervaring die zich over een veel ruimer terrein uitstrekt dat het specifiek geval en de beschikbare regels, hun volledige ervaring niet alleen toepassen op talrijke categorieën maar ook op het hele afbeeldingsproces. Daardoor kunnen ze de specifieke en beperkte *regels* overstijgen en te werk gaan volgens flexibeler, onnauwkeuriger maar krachtiger *principes*. Er is dan een spanning tussen regels en principes, tussen de letter en de geest.

Deze spanning komt tot uiting in de huidige manier van rechtspraak. Het *krachtige principe* berust nu op het vrijpleiten van de beschuldigde op basis van *procedurefouten*, nog vóór beide partijen bepaalde afbeeldingen hebben voorgesteld. Op lange termijn schept dit gevaarlijke precedënten.

Bron: Douglas Hofstadter, *Metamagische thema's. Op zoek naar de essentie van geest en patroon*, Amsterdam, 1988, p. 301.